

HEMŞİRELİK BİLİMİNDE İSTATİSTİK VE ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Zuhal BAHAR*

ÖZET

Bir sağık calianuun hizmetlerini uygtn bigirnde planlayabllmesi, verdiği kararlarda isabetli olabihnesi ve giSreYlerini ba arils bir bigimde yiiriitebilmesi için arWirmalanni bilimsel bir teme le oturtmaya ye istatiks el yontemlere gereksiniml vardır. Daha da (lite giiniimiizde "Ara,tirma ye istatistik" sağık hizmetlerinln vazgegilmez bir itest; sağık personellnin sezmesine, duymasma gormesine ve karar vermesine yardımei olan Mr organs durumuna

Sağık alanmda ortaya gikan yen'. yOnlenme ye istekler, cagmuzda bilimsel biigi diizeyindeki kapsamlı biiyimeler ye "2000¹11 Yillarda herkese sağık" sunmak icin belirlenen hedeflere ulaşmada hemOrelerde duyulan gerekslnimler HemOrelik Okullarının miiredat programlarında gerekli değOklikleri zorlamaktadır.

HemOrelikte gerekilligi ye kagunimazligi bir gercek olan araştırma yapma ye istatistik biihninden yararlanmaya, egitimde yeterli ye uygulamah bir bicimde yer verilmelidir.

GIRDS

Sađık Bilimlerinin bugankil Modem konurnuna ulasmasuida bilimsel arastirmalann katkisini tartisrnaya bile gerek yoktur. insanoglu varoldugundan bu yana surekli olarak insanlann nicin hasta-

Ege O. Hemşirelik Yak.sek Okululk Sağık! Ogretim eyes1 (Doc. Dr.)

Bilimlcri 1. Ulusal Kongresinde sunulmu*-tur. 24-28 Ey101 1990

landigini, hangi hastalıklara yakalandigini, belirtilerinin, tanilari-
inn ye tedavilerinin ne oldugunu ineelemek icin arastirmalar yapri-
Bu arastirmalara 19. yuzyil sonlannda hastalikiardan korun-
ma yollan konusunda yapilan arastumalar da

20. yfizplin 2. yarisindan bu yana bireylerin sosyal yOnden de iyi-
llk halinde bulunmasi fikri yerlesmis ye saglik bilimierinde arastr-
malann kapsami giderek bilytimustUr. 8u arastirmalardan elde edilen
bulgular sonucu saglik bilimleri bu gUnki.1 Modern Konumuna
ulasrmstir (10).

cagdas saglik anlayrsi lie hemsirenin rolende de degisiklikler
olmustur. Denya Saghk Orgutu Tye Ulkeler, "2000 Yilinda Herkese
Saghk" amacinin basanya ulasmasi igin hernsirelerin temel saglik
hizmetlerinin sunumunda onemli bir insan guru kaynagin oldugunu
yurgulamistir (6).

198011 yillarda heni5Irenin yeni garevlert 4 ana grupta toplan-
mistir (5).

1. Planlama ye yttnetim gOreyleri
2. Denetleme ye Egitirn flevleri
3. Dogrudan Bolum
4. Arastirma isleyleri

Her profesyonel disiplinde oldugu gibi, hemsirelikte de uygulama-
lann bilimsel bir temele oturtulmasi geregi vardir. crinkti hemsirelik,
kuramsal bilge ye beeriyi veren uygulamali bir asglik disiplindir.
Hemsirenin kendi mesleki bilge ve beerilerini uygulayablmesi, mesleki
bagimsizligini saglayabilmesi ve stirdiirebilmesi icin "Hernsireler
toplumsal rollerini biliyorlar mi? Saghk hizmetlerinin icinde rolleri
nedir? sorulanna yanit verebilmelidir. Daha da onemlisi "Hemsirelik
meslegine rsik tutacak olan Hemsirelik Nedir? " in tanimlanmasi gerekir.

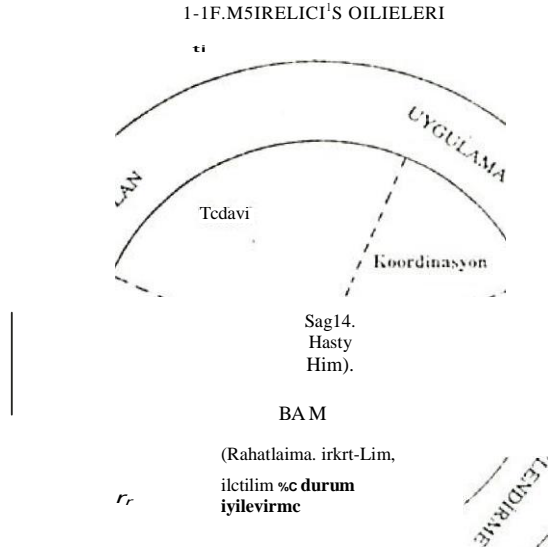
Turk hemsireler Dernegi Egitim Komisyonu, (1981) hemsireligi
soyle tanunlarnaktadir :

"Hemsirelik, bireyin, ailenin ve toplumun sagligini ye esenli-
gin], koruma, gelistirme ve hastalik halinde iyilestirme amacma yo-
nelik, hemsirelik hizmetlerinin planlanmasi, orgfitienmesi, uygulan-
masi degerlendirihnesinden ve bu hizmetleri yerine getirecek kiile-
rin egitiminden sorumlu bilim ye sanattan olusan bir saglik disipli-
nidir".

liernsirenin tercel 10evi, saghkh yada hasta bireye yardım etmek-
tir. Bu yardım, saglamin saghgun stirdarmesi, hastanın yeniden
saghma kavuFnasi icni gerekli olan bilgi, istek ye guce kavusrnasIna
yonelik etkitllirleri icerir. Ancak bEitun bunlar yagihirken bireyin ken-
di kendine yeterli olmasim en lusa zarnanda saglamaya yardirnci olur.

Ulkernizde hemsirelik, yalmzea hastaya bakirn veren. enjeksiyon
yapan ye hekimin yardimcisi olarak algilanrnaktadır. Oysa: hem%-
relik ogelerinin"gereksinimlerin karilanmasi. bakim verme, ve tedavi
uygulama fizerinde yogunliwLigi Seidl l'de gOralmektedir (3).

HemWeligin bu işlevleri etkin bir bigimde yerine getirebilmesi
101 Gals malarim ara\$lırmalara, yani bilimsel yontemlere dayan-
darnasi gerekir.

HEM' İRELIK

11ENI4111) Lih:

Soruniluluk	..	rionksiyon 1	Surei
Balm		BuOmsti	Tart)!Ania
Tcdati		Batinsli	Plitn
Ku otdirwayon		I)birliai	Ill-p.,I.Ltna.
			DeAor renJ ii me

Sekil 1.

Bilimsel YOnemlere Dayah. Arastirmalar lid Nedene YOnelik 01-
malichr (8):

1. Bir konu alanina, "meslek" denilebilmesi icin gerekli 610tier-
den biri: sarekli olarak yeni bilgilerin firetilmesi ye bunlann dogruItu-
sunda kendi uygulamasuu gel4tIrmesi geregidir.

2. Hem*irelik, agik ye sec& olarak saglik ye topluma olan katkisim
koymazsa, gunumur kosullarinda yasarmm daha fazla
siirdfirmesine olanak yoktur.

HemWelikte ara*tirma Kavrami. 19. yezyilda Florence Nightingale
ile 1950'ierde bak4, 1960'larda metodoloji nedir, 1970"lerde
aratirmalara mall kaynak terimi, 1980'lerde profesyonel giindemi ta-
mamen teori bazinda ara*t.irmalar biciminde sfiregeIrnistir (2.
4).

Acitagidaki Tablo'da Flem*Irelik ara*tu`malarinin kiss bir tizgcc-
rnisi gOrillmektedir (11).

Tablo I. Hem*irelik Arastirmasi Tarihinde Kilometre Taşlan

TARİH	0101-1	SONTJcLARI
1853 - 1856	Florence Nightingale, Kirun Savai sirasinda hemşirelik bakiminin et- kileri Ozerine gozlemlerini aynnth olarak kaydetrni*tir.	HernVrellk uygulamalannrn disiplinli bir sistem tazerine oturtulmu*tur.
1923	Corm`Race for the Study of Nursing Education" tarafından cleizenlenen ye Rockefeller vakfi tarafindan pa- raca desteklenen kapsamh bir hernirelik egitimi aratumam- smdan sonra Goldmark raporu yayinlann*ttr.	Rapor, 6gretmenler, yoneti- eller, ye toplum saghgi hem- şireleri icin lien hazirbgen temel oldugunu vurgulanu* hr.
1948	Brown raporu yayinlanrni*Ur.	Rapor hizmetici egitim cah\$- malan hernOreligin hernire ekipleri, uygulamah hemşirelik, roller ye davra- ni*lar hem*ire-hasta hastane cevresi ye hem- Welerin ekonomik guvence- leri onerilerde bulun- mt4tur. 1950'de Dr. Helen Nahm ba*kanliginda, hernşi

TARİH	OLGU	SONUÇLARI
		relik eğitim programlarının yönlendirilmesinde sağlam bir yöntem oluşturmak üzere National Accrediting Service kurulmuştur.
1952	Hemsirelik ve Sağlıkla ilgili mali rapor etmek üzere ilk resmî yayın Nursing Research yayınlamıştır.	Hemsirelik araştırmalarına, araştırmalarının sonuçlarını yaymak üzere bir ortam yaratılmıştır.
1955	American Nurses' Association (ANA) tarafından desteklenen "American Nurses' Foundation" kurulmuştur.	Hemsirelik araştırmaları için parasal destek sağlanmıştır.
1955	Division of Nursing of the U.S. Public Health Service'in hemsirelik araştırma fonları ve dayanma programları oluşturulmuştur.	Fiziksel ve mental hastalıkların nedenleri, türleri, belirtileri, kontrolü ve önlenmesi üzerine yapılan araştırmalara ilgili bağışlar verilmiştir.
1963	"Surgeon General'i Consultant Group on Nursing" bir rapor yayınlamıştır.	Rapor. Hemsirelikte araştırma ve hemsire araştırmacıların eğitimi için federal yardımda önemli bir adımın olması gerektiğini ifade etmiştir.
1963	Lydia Hall. New York loeb Rehabilitation Center'deki kronik hasta bakımını üzerine klasik hirsizlik isimli bir kitap yazmıştır.	Hasta bakımı üzerine araştırma örnekleri, hemsirelik pratiğinin doğasını tanımlamak üzere, kavramsal bir çerçevenin ortaya çıkarmaya başlanmıştır.
1966	Sir grup hemsire araştırmacı San Francisco, California üniversitesinde, sosyal bilimcilerle ortak bir çalışma yapmışlardır.	Hemsire araştırmacıların dağılımında sosyolojik yöntemlere kavramlar belirlemeye başlamıştır.
1968	Boston Üniversitesindeki Mugar bir Hemsirelik arşivi oluşturulmuştur.	"Hemsirelik araştırmaları" eğitimi yönlendirmesiyle konuyla ilgili önemli yayınları bir araya getirmiştir.
1970	"National Commission for the Study of Nursing" tarafından Lysaught Raporu yayımlanmıştır.	Rapor, vakit geçirmeden hemsirelik eğitiminde uygulanabilen araştırmaların finansmanı için gerekli vurguların yapılmasını önermiştir.

1976	Elizabeth Carnegie, Nursing Research dergisinde yayınlanan klinik araştırmaların sayısındaki dâzenll arosI rapor etnistir.	Klinik veya uygulamalarla ilgili hemşirelik araştırmaları çok işverimli yararlar sağlar.
1976	ANA Araştırma komisyonu, hemşirelik araştırması için hazırlanan Üniversite eğitimi Öncesi başlaması gerektiğini öne sürmüştür.	ve benzer düzeylerde araştırma dersleri hemşirelik eğitim sürecinde boy göstermeye başlamıştır.
1968	Western Interstate Commission for Higher Education in Nursing". uygulama ve eğitim için veri toplama araçlarını derlemiştir. Araştırmaların yararlanması ve bulguların uygulamada kullanılması üzerine konferanslar düzenlenmiş, atölyeler olmuştur.	Hemşireliğin araştırma içeriğinde özellikle garuntlı etkinliği artmıştır.
1970'ler	Bir dizi hemşirelik araştırma yayını gündeme gelmiştir. Bunlar Advances in Nursing Sciences, Research in Nursing Health, ve The Western Journal of Research in Nursing.	Hemşire araştırmacılar çalışmaları sonuçları beytten bir hemşire bilinci oluşturulmaya doğru diğerleriyle paylaşmak için daha fazla yayına sahip olmuştur.
1980'ler	National Center for Nursing Research of NIH'de içeren özel ve kamu kuruluşları hemşirelik araştırmalarına fon ayırmıştır.	Hemşire araştırmacılar, çalışmalar için daha fazla baki* ye fon desteğine kavuşmuşlardır.
1980'lerden Öne	Hemşireler için doktora programları A.B.D.'de sayı ve kalite olarak artmaktadır.	1988 yılında 35 ten fazla doktora programı ve doktora derecesine sahip 4000'den fazla hemşire bulunmaktadır.

1980'de 286 hemşirelik okulunda yarı zamanlı bir çalışma okulları %83'i içinde araştırmacıların derslere dahil edildiği, geri kalanında da bu yolda çalışmaları olduğunu göstermiştir. Artık "Hemşirelik Araştırması" Hemşirelik eğitiminin her aşamasında verilmeli midir?" sorusu. "Hemşirelik Araştırması konusunda Ne, Hangi Düzeyde ve nasıl Öğretilebilir" haline dönüştürüldü (11).

i.11kernizde ise Hemşirelik araştırmalarının gelişimi 1960'lı yıllara dayanmaktadır. Bu her yıl Yıllık Okullarda baki*layarı Master ve doktora programlarıyla hemşirelikte araştırma geliştirme gelmiştir

1963 yilindan ben Tip Fakillteleri Doktora yeinetmeliği kapsamında klinik Oncest Tip dallannda Tip Bilimleri Doktorasi yapma olanagi vardi. cesitli dallarda 41 hernstre bu yOnetmellge bagli olarak doictora almitir. 1973 yilinda Tip FakuItesi doktora yonetm.ellAine eklenen ozel bir madde yardimiyla klinik hemstrelig dallannda bilirn dokto-rasi yapma olanagi dogmustur. 0 gunden bu yana Hem51religtn deglsik alanlannda, 190 masterli, 54 doktoralı hem ire yetismistir. Hali-hazirda 66 doktora ogrencisi, 68 Master (Yuksele Lisans) ogrencisi egitimine devarn etmektedir. 1990'da hemsirelik Yuksek okullannda 6 Profesör, 13 docent, 25 yardimci docent, 23 doktoralı 14 ogretim □orevlisi, 102 arastirma g6revlisi gorev yapmakta, Hemsirelik bilimi-nin S dalında yilksek lisans, 7 dalında doktora programlari yariatQl-mektedir.

Hernsirelerin, hemsirelik arastirmalanna gereken ilgiyi verdikie-rini sOylemek pek dogru olmayacaktır. Yurt disında bu genel ilgisiz-ligin nedenleri; hasta frzerInde odaklasmis arastirnalann eksikligi, diger saglik personeliyle ekip halinde arastirma yapamama, verilen egitim ile hizmet alanlarirun farkbligi, hemsirelik uygulamalan Win birikri4 bilgi tabaninin yoklugu, hemsirelik hizmet alanlarından izole olması, hernsirelerin akadernik calismaya ozenmemesi olarak belirtilmistir (11). Ulkemlzde ise bu ilgisizligin tercel nedeni hemsirelik egitiminde yfiksek okul hark, arastirma ye Is-tatistik derslerinin olrz ayi i, yeti en firCinlerin bu konuda hic bilgisi olmarnasidir. Yuksek okul inezunlannin ise kariyer yapanlar disında bu konuya ilgi geistermedikler1 sOylenebilir. Karlyer yapan hernsireler de arastirmalanru zor kosullar altında yuriltmektedir.

1986 yilında yapılan bir arastirmaya gore ulkernizde arastirmaci-larin arastirnalanni yaparken karsilastiklari gfcilfikler incelenmis, ilk 10 sirayi alanlar belirlenrnistir (1) : Ulkemizde yapilmis arastirma-lann yaymladigi bir hemsirelik katologunun olmamasi (% 16), Kaynak bulmanın giic olması (% 13), arastirma yapan ki5ilerin diger sorunlu-luklannm Oncelik alması (% 12), rehberin yeteri kadar zaman ayira-rnarnasi (% 10), Teniel hemsirelik egitiminde ogrenclnin arastinci dfisilneeye yonetilmemesi (% 9), arastin`nayı tek l i inirx yapması ile yanhlik olasinginin olması (% 9), sahada cahsan personelden aras-tirma EgIn gerekli destegin alinamamasi (% 9), hemsirelikte insan faktorfinfin olması nedeniyle arastirma kosullannin belirlenmesInin geg olusu (% 8) , Hemsirelikte somut olcilmlerin yapilamayacagi konu-lann agirlikli oluu (% 7), rehberin begendigi konuyu yapma zorunlu-lugu olması (% 7).

But ore arastirmacilann giighlkleri en gok arastirrna konusu ve kaynak bulmada, zaman faktara ve arastirmanın uygulanması konularında toplanmaktadır.

Hemsirelik arastirnalannın Onemli adimlan Şekil 2'de gOralmektedir (4, 10). Bir arastirmanın sonuglan.nin gecerli olabilmesi için arastirmanın her asamasında bilimsel yöntemlerden gereğince yararlanılmalıdır. Bilimsel temele dayanmayan bir arastırma hiç bir zaman yarar sağlamaz (7).

Problem Secinli

Arastirmanın Planlanması

Arastirmanın Uygulanması

Değerlendirme

Raporlu Makale 'Jaz=

2. Hemsirelik Araştırmalarının Adımları.

İstatistik, biyoloji, Tıp ve diğer sağlık bilimlerindeki teknolojisi olan Biyo istatistik, araştırma ile ayrılmaz bir bütündür. Arastırmanın bilimsel olması, istatistik biliminin gereğince kullanılmasına bağlıdır. İstatistik sadece değerlendirme aşamasında, başvurulacak bir bilim değil, araştırmanın her aşamasında (hazırlık, planlama, veri toplama, değerlendirme ve yorum) mutlaka başvurulması gereken bir bilimdir. Bioistatistik Sağlık Bilimlerinde kullanılır:

- Hizmet planlamada
- Toplumsal değişimlerin incelenmesinde
- Tam ve Tedavi işlemlerinde
- Kırtiyucti liirnetlerde
- Bilimsel çalışmalar da
- Hizmet göstergesi olarak özetlenebilir (9).

SONUC VE ONERILER

2000li yıllarda hemsireliğin daha etkin olabilmesi için her düzeyde yetişen hemsirelerin eğitim programlarına araştırma ve istatistik bilgisinin uygulamalı olarak konması gerekmektedir. Hemsireler yaptıkları uygulamalar için her zaman Ne, Nerede, Ne zaman ve Neye sorularla sorabilecek düzeyde eğitilmelidir. Hemsire eğitimcileri, öğrencilerde eleştirel düşünce nasıl gelişebilir? sorusunu çözmek için: araştırma makalelerinin öğrenciler tarafından eleştirilmesini sağlayabilecek ve araştırma raporunu hazırlayabilecek düzeyde araştırma konusunda yetistirmelidirler.

Boyutları Öğrenen araştırmalarda neye bakacağız, bulgulara hangi anlamlar yükleyeceğiz ve 'last' uygulamaya koyacağız, dikkatli ve dia* stance gücünü bilirni telmolojisini yeni bilgi edinme ve pratik sorunlara çözüm bulma yoluyla uyarlanablrneyi öğrenecektir.

insan sağlığını iyileştirmek için daha bilinçli ve hemşirelik uygulamalarının etkinliğini öğenebilecek düzeyde hemsirelik araştırmalarına gereksinim vardır. Hemşirelik araştırmaları için Amerikan Hemsireler Birliğinin (ANA) belirlediği öncelikler sayıdır (11).

- Turn yaş gruplarında, sosyal ve kültürel gruplarda sağlığı ve kendine bakma yeteneklerinin geliştirilmesi.
- İnsan yaşamını tehdit eden sağlık sorunlarının önlenmesi. önlenemiyorsa azaltılması
- Özel risk gruplarının bulaşıcı gereksinimlerini etkili ve kabul edilebilir bir biçimde verildiğinden emin olunması.

Hemşirelik uygulama sonuçlarını ölçecek metodoloji her

- lieriyle ilgili bakırni, hemşirelik gereksinimlere yönelik kalite-riyet dengesini kuracak sistemlerin hazırlanması ve geliştirilmesi.

Hemşirelik eğitimlerine cüzim getirecek alternatif yaklaşımların etkinliğinin değerlendirilmesi.

- Hemşirelik profesyonellerinin ulusal sağlık politikasının mine katkısı olacak tarihsel ve çağda* etkinliklerinin belirlenmesi.

istatistik egitiminde de asil amag, hem*irelik ogrencilerinin istatistiksel yOntemleri dogru segrneleri ye sonuglan dogru yorumlarnanlanru agretecek ye beceri kazandiracak bigimde ohnandir.

Aynca arastirma igin kullaniyacak kaynak sayisirun arttnalmasi, hemsirelik arashrrna katalogunun yayinlanmasi, parasal destegin saglanmasi, arastirrna ye istatistik igin mezunlara hizrnetigi egitirn programlan lie bilgilerinin yenilenmesi, lusa surest kurslarla desteklerimeleri yarmlarda. illkemizde daha gok arasturna yapan ya da yapmayi dasunen hemsirelerin olacagmi unit ettirmektedir.

SUMMARY

The Importance of Statistics and Research Work in Nursing Sciences

Health workers need to orient their research on a scientific basis and a statistical method in order to obtain maximum standards in planning, decision making and carrying out their services. Today, research and statistical work are an essential part of nursing sevicees. They provide, as it were, a sixth sence, without which one could not make full use of the other five. In view of the "Healt for all in the 200's " program objectives, curricula in Nurses' training insitutions are perhaps in need of appropriate modification, due to new requirements and comprehensive developments in the field. Research work and a statistical approach should be made part of the applied training given in these institutions.

KAYNAKcA

1. Akdemir, N. Beduk, T,Abaan S,"Hemsirelikte Bllim Uzmanhgi ye Bilim Doktorasi Programlari Geregi Arastirma Yaprrus Ogretim Elemanlarinin Kar zla tiklan Gaglukler",Turk Hemsireler Dergisi, Cilt 36, Say' 3, 1986.
2. Baer D. E., "A Cooperative Venture In Pursuit of Professional Status : A Research Journal For Nursing, Nursing Research, January / February, Vol : 36, Number 1, 1987.
3. Birol, L., Hemsirelik Sfireci Hemsirelik Balonundan Planli Yak-lawn, Ankara, 1989.

4. Catanzaro, W., Nursing Research Teary and Practice, The C. V. Mosby Company. St. Louis. Washington, D. C. Toronto, 1988,
5. Eleanor. Brunetto. The Primary Core. The Generalist in a Structured Health Care team. American Journal of Public Helath, Vol. 62. No : 6, 1972.
6. Rillop, T., Roeer, M.. International Development of Health Men-power. Polic-WHO Of set publication. WHO. No : 61, 1982. ss.27.
7. OBE H, L., Nursing Research Mistokes and Misloncercaptions, 1986.
8. Platin, N.. "Hemirelikte Ara0.irma". Turk Hem*ireler Dergisi, Says 4, 1982.
9. SUrnBUloglu, K., Siimbiologlu, V., Bioistatistik, cag Mat., Ankara, 1987.
- 10.Sumbialoglu, V.. Sumbilloglu, K., "Saglik bilimlerinde Ara irma Yontemleri", Hatipoglu Yayinevi, Ankara, 1988.
11. Wilson. S. H.. Research In Nursing, Second Edition. Addison-Wesley Publishing Company Health Sciences, California. 1989.